

Landsrådsformand Lars Chemnitz' nytårstale 1974

På denne årets første dag hilses enhver og alle i Grønland med ønsket om et rigtig godt og lykkebringende nytår.

Disse nytårshilsener gælder også alle de af vore landsmænd, som fejrer nytåret uden for Grønland – det være sig i Danmark eller andre steder ude i verden.

Særlig finder jeg, at vore tanker og vor medfølelse må gå til dem, som i det forløbne år mistede nogle af deres kære, og som her ved jule- og nytårstid har følt savnet særlig stærkt.

Den tragiske helikopterulykke i oktober måned rystede os alle dybt heroppe i Grønland, og med sorg og medfølelse overfor de efterladte vil vi i dag ære mindet om alle vore døde i det forløbne år.

Året 1973 blev for Grønland i politisk henseende det år, hvor man fik hjemmestyreudvalget nedsat. I dette udvalg skulle i første instans de grønlandske politikere søge frem til ordninger og løsninger, der indebærer, at flere beslutninger og afgørelser end hidtil på det politiske og administrative område træffes af de grønlandske myndigheder, herunder af landsrådet og de grønlandske kommunalbestyrelser.

Da arbejdet i hjemmestyreudvalget just er påbegyndt, er det endnu for tidligt at udtale sig om enkeltheder i en grønlandsk hjemmestyreordning, som måtte blive resultatet af udvalgets arbejde, men umiddelbart vil jeg – til trods for den

fremherskende utålmodighed for at få indført hjemmestyre – allerede nu mene, at det rigtige må være at nå frem til en ordning, hvor overgangen af de forskellige samfundsopgaver til et grønlandsk lands- eller hjemmestyre bør ske gradvist over en vis periode, for hvis der skal være mening i hjemmestyret, og det skal være til gavn for det grønlandske samfund, er det vigtigt, at det bliver bygget op på et solidt grundlag, hvorfor forsvarlig forberedelse er nødvendig.

Vi må gøre os helt klart, at ønsket om øget hjemmestyre eller selvstyre ikke alene indebærer det at kunne træffe afgørelser og beslutninger i forskellige sager, men også et større ansvar og flere forpligtelser, herunder økonomiske, som vi hidtil har ladet andre påtage sig.

Jeg tror også, at det er vigtigt at understrege nødvendigheden af – og for mit vedkommende det helt naturlige i – at etableringen af hjemmestyreordningen bør ske i samarbejde og efter aftale mellem repræsentanter for det danske og det grønlandske folk i gensidig respekt af og for hinanden.

Kun på denne måde vil den grønlandske hjemmestyreordning kunne etableres i harmoni og anstændighed.

Vores trang til at søge forceret hjemmestyreordningen skulle nødvendig have karakteren af barnets så velkendte tro på at kunne selv. På denne måde kan vore ideer om hjemmestyre risikere at blive

politiske kandestøberier til skade for os selv.

På den politiske arena i Grønland har der været tendenser til en udvikling, hvor man tror, at det gælder om at råbe højest og i stærkest mulige vendinger omtale det grønlandske folks selvstændiggørelse. Denne politiske agitation synes at have fremkaldt en i overdreven grad følelseladet nationalisme, der her, som det sker andre steder i verden, kan medføre vold og terror.

Der er noget positivt i, at den grønlandske befolkning i de senere år er ved at finde holdning til sin identitet, og selv erkendelsen af eget værd er voksende.

Dette forhold må være roden, hvorfra selvstændiggørelsen må gro. Selvbevidsthed avler indre energi, trang til at hævde sig. Disse værdifulde kræfter må vi forstå at udnytte til positive udfoldelser, give vores selvhævdelse udslag i produktiv udvikling og ikke i at fremelske trods og aggressioner. Den voksende voldsmentalitet i dagens Grønland er foruroligende.

Det kan og må ikke være de grønlandske politikeres eller den grønlandske presses opgave at vække sådanne følelser til live blandt befolkningen, selv om det måske i jagten på vælgernes gunst kan være fristende.

Kendemærket for et sundt og levedygtigt demokrati er en levende, saglig politisk debat, hvor de politiske modstandere indbyrdes respekterer hinandens menneskeværd og med værdighed kan høre på hinandens mening.

Ensretning og ensidighed indebærer afskaffelse af demokratiet og friheden, hvorfor enhver, som har ansvaret for den politiske oplysning – det være sig aktive

politikere eller presse – må stå som en garant for, at den politiske debat bliver alsidig og hæderlig og ikke ensrettet og fordømmende. Svigter de pågældende på dette område, viser de ikke alene manglende forståelse for grundideerne om folkestyret og frihed, men handler til ubodelig skade for hele befolkningens politiske udvikling og forståelse.

Når dette er sagt om den grønlandske politiske situation og målsætning indadtil, må det i forhold til verden omkring os – altså situationen udadtil – fastslås, at vi ikke har nogen mulighed for at leve i isolation eller være uafhængige af omverdenen, hvilket den aktuelt herskende energi-krise så klart illustrerer.

Vor store afhængighed af tilførslerne af olieprodukter for at kunne holde erhvervslivet igang, såvel produktionsanlæggene som fiskerflåden – ja, for at kunne få varme og holde hele samfundsmekanismen igang, gør, at vi må håbe på, at den nuværende krise ikke bliver af for lang varighed, mens vi i den tid, den måtte stå på, fra alle sider i samfundet bør gå ind for, at der i rimeligt og påkrævet omfang bliver sparet på vore beholdninger af olie.

Vi må altså på godt og ondt være aktivt medlevende i verden af i dag, hvor hændelser i de fjerneste dele af verden kan få indflydelse også på vores hverdag.

Denne indbyrdes afhængighed folkene og nationerne imellem – skulle man tro – ville have ført til større forståelse og fordragelighed folkeslagene imellem – men desværre er der endnu alt for mange steder i verden, hvor uroen og ufordrageligheden hersker – ja, og tilmed synes at være voksende.

I det nye år åbnes FNs „havretskonference“, hvor man på internationalt plan skulle søge frem til ændrede regler om landenes fiskeriterritorier og andre retsregler angående sejlads og anden udnyttelse af havene. Alle spørgsmålene har en vital interesse for os heroppe i Grønland, hvor havenes rigdom altid har og altid vil være af afgørende betydning for landets og befolkningens eksistens.

Den store og afgørende betydning, som havenes rigdomme har for tilværelsen heroppe i Grønland, har medført, at de grønlandske ønsker om graden og omfanget af beskyttelsen af vore kyster har været mere vidtgående end tilsvarende ønsker fra dansk og færøsk side.

Vi har imidlertid fra grønlandsk side stædigt fastholdt, at vi finder det uholdbart og urimeligt, at fremmed fiskeri og anden virksomhed nær vore kyster skal kunne fortrætte til skade for fiskebestandene og bestandene af søfugle og havpattedyr i de grønlandske farvande.

Vi har tidligere været vidne til, at udenlandsk hvalfangervirksomhed har betydet fare for udryddelse af hvalerne i vore farvande, hvorfor vi nu i tide må råbe væd i øværet, når vi føler vor eksistens og tilværelse truet.

Vi må fortsat arbejde med at overbevise omverdenen – og i første instans vore danske og færøske rigsfæller – om nødvendigheden af vidtgående udvidelse af de grønlandske rettigheder på fiskeriets område, herunder ønsket om minimalt et fiskeriterritorium ud til 50 sømil fra kysten.

Det er mit håb og forventning, at den nydannede danske regering vil vise forståelse og imødekommenhed overfor de

grønlandske synspunkter, således at disse kan fremføres med stor kraft under forhandlingerne såvel på FNs havretskonference som i ICNAF og overfor EF-institutionerne. Dansk forståelse af de grønlandske fiskeriproblemer vil i tiden, der kommer, i allerhøjeste grad kunne præge og påvirke det dansk/grønlandske samarbejde.

Internationalt set synes der ikke at være tvivl om, at der er tale om en stadig voksende forståelse for det synspunkt, at nationerne udvider deres rettigheder ud for deres kyster såvel med hensyn til udvidelse af fiskeriterritoriet som på andre områder, hvilket med andre ord vil sige, at tiden kan siges at arbejde til gunst for de grønlandske synspunkter.

Hvor hurtigt, der internationalt vil kunne opnås resultater af FNs havretskonference, er det vanskeligt at sige noget om i dag, men erfaringerne fra tidligere tilsvarende internationale konferencer om havretsspørgsmål tyder ikke på, at vi skal vente os resultater alt for hurtigt. Under hensyn til at nogle af de beskyttelsesforanstaltninger, som vi fra grønlandsk side ønsker gennemført, er hastende, må vi ved førstgivne lejlighed kontakte de danske myndigheder for at fremføre vore ønsker om, at der bliver taget andre skridt til beskyttelse af vore interesser, påfremt havretskonferencen trækker i langdrag.

I det forløbne år er minevirksomheden i Marmorilik påbegyndt, og formentlig bliver der i 1974 meddelt de første efterforsknings- og udnyttelseskoncessioner til olie og gas på kontinentalsoklen ud for Vestgrønland.

På dette område må vi fortsat fra

grønlandsk side fastholde ønsket om en gradvis og kontrolleret udvikling med den størst mulige sikring overfor enhver fare mod forurening på landjorden og i havet.

Den aktuelle energikrise kan ikke begrundes, at man eventuelt forcerer udviklingen på området frem på bekostning af den fornødne kontrol på området.

I året 1974 og måske i årene fremover må vi være forberedt på vanskelige tider. I 1973 er mange fiskere blevet ramt af, at laksefiskeriet har svigtet for dem. Nu

vil hele erhvervet og samfundsmaskineriet blive ramt af oliekrisens følger, og der er mange andre faktorer, vi skal søge at få rettet op og forbedret. Derfor er det i år mere end nogensinde påkrævet med sammenhold og samfundssind, og at alle og enhver gør sit bedste, så vi kan søge at løfte i flok.

Jeg ønsker alle et godt nytår i håb om, at alle forstår, at vi alle hver på sin måde er medbestemmende til ønskets opfyldelse til gavn for hele samfundet.